

Загальна інформація про навчальну дисципліну

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Код і найменування спеціальності	J3 Туризм та рекреація
Тип і назва освітньої програми	Освітньо-професійна програма «Туризм»
Курс, семестр	Курс – 2, семестр – 3
Обсяг і форма семестрового контролю з навчальної дисципліни	Кількість кредитів ЄКТС – 4, загальна кількість годин – 120, із яких: лекцій – 22 год., практичних занять – 26 год., форма семестрового контролю – екзамен
Мова викладання	Державна
Факультет, кафедра	Факультет обліку та фінансів, кафедра фінансів, економічних досліджень і туризму
Контактні дані розробника	<i>Викладач:</i> Япринець Тетяна, к.пед.н., доцент Контакти: каб. 411 (навчальний корпус № 4) e-mail: tetiana.yaprynets@pdau.edu.ua

МІСЦЕ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ В ОСВІТНІЙ ПРОГРАМІ

Статус навчальної дисципліни	Обов'язкова навчальна дисципліна
Передумови для вивчення навчальної дисципліни	ОК Іноземна мова (за професійним спрямуванням) ОК Українська мова (за професійним спрямуванням) ОК Основи туризмознавства та рекреалогії ОК Географія туризму та рекреації ОК Інформаційні системи та технології в туризмі ОК Історія та культура України ОК Туристичне краєзнавство
Компетентності	<i>загальні:</i> ЗК 5. Прагнення до збереження навколишнього середовища. ЗК 7. Здатність працювати в міжнародному контексті. ЗК 14. Здатність працювати в команді та автономно. <i>спеціальні (фахові):</i> ФК 6. Розуміння процесів організації туристичних подорожей і комплексного туристичного обслуговування (готельного, ресторанного, транспортного, екскурсійного, рекреаційного). ФК 9. Здатність забезпечувати безпеку туристів у звичайних та складних форс-мажорних обставинах. ФК 11. Здатність використовувати в роботі туристичних підприємств інформаційні технології та офісну техніку. ФК 12. Здатність визначати індивідуальні туристичні потреби, використовувати сучасні технології обслуговування туристів та вести презентаційну роботу. ФК 13. Здатність до співпраці з діловими партнерами і

	клієнтами, уміння забезпечувати з ними ефективні комунікації.
Програмні результати навчання	<p>ПР 1. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці основні положення туристичного законодавства, національних і міжнародних стандартів з обслуговування туристів.</p> <p>ПР 2. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук.</p> <p>ПР 6. Застосовувати у практичній діяльності принципи і методи організації та технології обслуговування туристів.</p> <p>ПР 9. Організувати процес обслуговування споживачів туристичних послуг на основі використання сучасних інформаційних, комунікаційних і сервісних технологій та дотримання стандартів якості і норм безпеки.</p> <p>ПР 10. Розуміти принципи, процеси і технології організації роботи суб'єкта туристичного бізнесу та окремих його підсистем (адміністративно-управлінська, соціально-психологічна, економічна, техніко-технологічна).</p> <p>ПР 22. Професійно виконувати завдання в невизначених та екстремальних ситуаціях.</p>

РОЛЬ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ У ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНИХ НАВИЧОК (SOFT SKILLS)

Навчальна дисципліна сприяє розвитку у здобувачів вищої освіти важливих соціальних навичок (soft skills), зокрема комунікативності, здатності працювати в команді, критичного та системного мислення, лідерських якостей, креативності, інноваційності, етичної свідомості, соціальної відповідальності, організованості, гнучкості, адаптивності й толерантності. Сукупність набутих компетентностей забезпечує готовність здобувачів до прийняття відповідальних рішень, ефективної професійної діяльності та роботи в міжнародному професійному середовищі туризму в умовах динамічних змін на ринку туристичних послуг.

МЕТА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни полягає у формуванні у здобувачів вищої освіти системи теоретичних знань і практичних умінь щодо планування, розроблення, організації та проведення екскурсійного обслуговування туристів, застосування сучасних інформаційних і комунікаційних технологій у сфері туризму, дотримання вимог туристичного законодавства, стандартів якості та безпеки, а також розвитку здатності ефективно взаємодіяти з клієнтами та діловими партнерами, працювати в команді й міжнародному середовищі, забезпечуючи безпечне, якісне та екологічно відповідальне надання екскурсійних послуг.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

- Тема 1. Теоретичні основи та нормативно-правове забезпечення екскурсійної діяльності.
- Тема 2. Екскурсійні об'єкти та принципи їх відбору.
- Тема 3. Класифікація та види екскурсій.
- Тема 4. Етапи підготовки екскурсії.
- Тема 5. Розроблення екскурсійного маршруту.
- Тема 6. Розроблення змісту та структури екскурсії.
- Тема 7. Методика і техніка проведення екскурсії.
- Тема 8. Професійна діяльність та комунікаційна майстерність екскурсовода.
- Тема 9. Організація екскурсійного обслуговування туристів.

Тема 10. Використання інформаційних технологій у екскурсійній діяльності.

Тема 11. Безпека туристів під час проведення екскурсій.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ І ВИКЛАДАННЯ

1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

словесні: лекція, розповідь, пояснення, бесіда;

наочні: ілюстрування, демонстрація;

практичні: проблемно-пошуковий, практичні роботи.

2. Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

методи формування пізнавальних інтересів: створення ситуації інтересу й новизни навчального матеріалу, метод використання життєвого досвіду;

методи стимулювання і мотивації обов'язку й відповідальності.

3. Інноваційні та інтерактивні методи: дискусія, проєктування професійних ситуацій, метод проєктів, аналітичне есе, робота в групах, кейс-метод, моделювання, використання мультимедійних презентацій.

4. Методи контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності: тестовий контроль, практичні завдання, індивідуальний проєкт, усний самоконтроль.

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Схема нарахування балів, шкала та критерії оцінювання результатів навчання

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти здійснюється за накопичувальною системою, що передбачає нарахування балів за кожний вид навчальної діяльності відповідно до змістових тем освітнього компоненту протягом семестру.

Результати підсумкового контролю фіксуються у журналі обліку аудиторної навчальної роботи, що забезпечує прозорість та об'єктивність оцінювання.

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену; за його результатами виставляється підсумкова оцінка та здійснюється запис у відомість обліку успішності.

Схема нарахування балів, шкала оцінювання та критерії визначення рівня сформованості результатів навчання подані у Додатку до силабусу навчальної дисципліни.

ПОЛІТИКА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ

- щодо термінів виконання та перескладання

Практичні завдання та завдання із самостійної роботи, що подаються з порушенням установлених термінів без поважних причин, оцінюються зі зниженням на 30 % від максимально можливого балу.

Здобувач вищої освіти може бути не допущений до семестрового контролю з навчальної дисципліни у разі набрання кількості балів, нижчої за межу незадовільного рівня навчальних досягнень. У такому разі кафедра на своєму засіданні ухвалює рішення про недопущення здобувача до семестрового контролю та повідомляє про це деканат факультету шляхом подання витягу з протоколу засідання кафедри. На підставі зазначеного рішення декан факультету видає розпорядження про недопущення здобувача вищої освіти до семестрового контролю. Такий здобувач вважається таким, що має підсумкову академічну заборгованість. Перескладання підсумкового контролю можливе лише за наявності поважних причин та за дозволом деканату. Повторне

	<p>проходження контрольного заходу з метою ліквідації підсумкової академічної заборгованості допускається не більше двох разів: перший раз – викладачеві, другий раз – комісії, яку формує декан за участю викладачів відповідної кафедри. Оцінка, отримана під час другого повторного проходження контрольного заходу, є остаточною.</p>
<p>- щодо академічної доброчесності</p>	<p>У процесі навчання здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися принципів академічної доброчесності та загальноприйнятих норм етичної поведінки, визначених у Кодексі академічної доброчесності Полтавського державного аграрного університету https://surl.li/xqtwpr. Здобувачі вищої освіти зобов'язані самостійно виконувати всі практичні, індивідуальні та завдання для самостійної роботи, не допускаючи плагіату та несанкціонованої допомоги. Використання чужих ідей, текстів, досліджень або результатів без належного посилання розцінюється як плагіат. Під час проведення будь-яких форм контролю забороняються списування, використання мобільних пристроїв та інших допоміжних засобів, не передбачених умовами завдання. Порушення принципів і норм академічної доброчесності може бути підставою для застосування заходів академічної відповідальності, зокрема: повторного проходження оцінювання; зниження або анулювання оцінки; неприйняття роботи до перевірки тощо. Взаємодія здобувачів вищої освіти з усіма учасниками освітнього процесу має ґрунтуватися на принципах поваги та толерантності, академічного партнерства й взаємодопомоги, відповідальності та особистої доброчесності, соціальної справедливості й недискримінації, а також дотримання норм ділового етикету.</p>
<p>- щодо відвідування занять</p>	<p>Регулярне відвідування занять є обов'язковою умовою організації освітнього процесу та важливою передумовою успішного засвоєння навчального матеріалу. Здобувач вищої освіти має бути присутнім на лекційних і практичних заняттях відповідно до затвердженого розкладу. Пропуски занять допускаються лише з поважних причин, підтверджених документально. У разі відсутності здобувач зобов'язаний самостійно опрацювати пропущений навчальний матеріал та у визначений термін відпрацювати пропущене практичне заняття. Дотримання вимог щодо відвідування занять є показником відповідального ставлення до навчання та важливою складовою професійного становлення здобувача вищої освіти.</p>

- щодо зарахування результатів неформальної / інформальної освіти

Здобувачі вищої освіти мають право на визнання результатів навчання, здобутих у процесі неформальної / інформальної освіти. Таке визнання можливе за умови документального підтвердження успішного проходження відповідних навчальних курсів на різних освітніх платформах. Процедура визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті, здійснюється відповідно до Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету (<https://surl.li/ujwdjh>).

- щодо оскарження результатів оцінювання

Після оголошення результатів поточного або семестрового контролю здобувач вищої освіти має право звернутися до викладача із проханням надати роз'яснення щодо отриманої оцінки. У разі неможливості врегулювання ситуації на рівні «викладач – здобувач», останній може ініціювати процедуру апеляції.

Підставами для оскарження результатів оцінювання можуть бути: недотримання викладачем системи оцінювання, визначеної у силабусі та робочій програмі навчальної дисципліни; необ'єктивне оцінювання; наявність конфлікту інтересів, якщо про його існування здобувачеві не було і не могло бути відомо до проведення оцінювання.

Здобувач вищої освіти може подати апеляцію не пізніше наступного робочого дня після оголошення результату оцінювання. Для цього він подає деканові факультету письмову заяву, яку розглядає апеляційна комісія, сформована розпорядженням декана за участю викладачів відповідної кафедри. Апеляційна комісія протягом трьох робочих днів ухвалює рішення щодо наявності або відсутності підстав для оскарження результатів оцінювання. Присутність здобувача на засіданні апеляційної комісії є обов'язковою. Висновки комісії оформлюються протоколом і доводяться до відома здобувача та викладача. За результатами розгляду апеляції комісія ухвалює одне з таких рішень: попередня оцінка відповідає рівню досягнення результатів навчання та не змінюється; попередня оцінка не відповідає рівню досягнення результатів навчання, у зв'язку з чим здобувачеві встановлюється інша оцінка. За результатами апеляції оцінка не може бути знижена.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні:

1. Галасюк С. С. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 248 с.
2. Кіптенко В. К. Організація екскурсійних послуг. Херсон : Олдіплюс, 2018. 518 с.

3. Король О. Д. Організація екскурсійних послуг у туризмі. Чернівці, 2016. 144 с.
4. Покоłodна М. М. Організація екскурсійної діяльності : підручник. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 180 с.
5. Слатвінська Л. А. Організація екскурсійної діяльності : навч. посібник. Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини; Умань : Візаві, 2022. 205 с.
6. Чернишова Т. М. Організація екскурсійної діяльності: навчальний посібник. Житомир: Поліський національний університет, 2022. 160 с.

Допоміжні:

7. Загорянська О. Л. Екскурсійна діяльність як перспективний напрям розвитку туристичної галузі. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2020. № 3. С. 72-76. DOI: <https://www.doi.org/10.31891/2307-5740-2020-282-3-13>.
8. Лисюк Т. В. Екскурсологія у цифрову епоху: методологічні підходи та практичні інновації. *Економіка та суспільство*. 2025. № 75. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-75-27>.
9. Прилуцький А. М. Особливості здійснення екскурсійної діяльності в Україні в сучасних умовах. *Наука і техніка сьогодні*. 2024. № 5 (33). С. 450-463. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-5\(33\)-450-463](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-5(33)-450-463).
10. Прилуцький А. М., Плахотний О. О. Екскурсійно – розважальна діяльність у сільському зеленому туризмі. *Наукові перспективи*. 2025. № 11 (65). С. 871 – 885. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-11\(65\)-871-884](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-11(65)-871-884).
11. Старинець О., Шестель О., Матвійчук Л. Новітні тенденції формування екскурсій в Україні. *Innovations and Technologies in the Service Sphere and Food Industry*. 2023. № 3 (9). С. 66-70. DOI: [https://doi.org/10.32782/2708-4949.3\(9\).2023.11](https://doi.org/10.32782/2708-4949.3(9).2023.11).
12. Якименко-Терещенко Н. В., Чайка Т. Ю., Яріко М. О. Квестекскурсії з віртуальним гідом як інноваційні події продукції індустрії туризму та гостинності. *Інновації та технології в сфері послуг і харчування*. 2023. № 1 (7). С. 42-47. DOI: [https://doi.org/10.32782/2708-4949.1\(7\).2023.8](https://doi.org/10.32782/2708-4949.1(7).2023.8).

Інформаційні ресурси:

13. Екскурсії та активності. Національний музей історії України.
URL: <https://nmiu.org/events/excursions-and-activities>
14. Департамент культури і туризму Полтавської обласної військової адміністрації.
URL <https://poda.gov.ua/structural-unit/departament-kultury-i-turyzmu>
15. Державне агентство розвитку туризму України (ДАРТ).
URL: <https://www.tourism.gov.ua>
16. Полтавська область: туристичний паспорт.
URL: <http://www.geograf.com.ua/geoinfocentre/23-countries-styding-tourism/292-ref19951102>
17. Полтавщина туристична. URL: <https://tourist.pl.ua/pamyatki-poltavshhini/>
18. Туристичний портал. URL: <https://discover.ua/>

**Реквізити
затвердження**

Затверджено на засіданні кафедри фінансів, економічних досліджень і туризму, протокол від 22 грудня 2025 року № 8

**Схема оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти
у Полтавському державному аграрному університеті**

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за 4-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	
	<i>екзамен</i>	оцінка ЄКТС	Пояснення
90–100	відмінно	A	відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилко)
82–89	добре	B	дуже добре (вище за середній рівень, з кількома помилками)
74–81		C	добре (в цілому правильне виконання, з певною кількістю суттєвих помилок)
64–73	задовільно	D	задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
60–63		E	достатньо (виконання задовольняє мінімальні критерії)
35–59	незадовільно	FX	незадовільно (з можливістю повторного складання)
1–34		F	незадовільно (з обов'язковим повторним опануванням освітнього компонента)

СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ, ШКАЛА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Схема нарахування балів із навчальної дисципліни

Назва теми / Форма контролю	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти			Разом
	денна форма здобуття освіти			
	робота на практичному занятті	тестовий контроль	Екзамен	
1. Теоретичні основи та нормативно-правове забезпечення екскурсійної діяльності.	–		–	–
2. Екскурсійні об'єкти та принципи їх відбору.	5		–	5
3. Класифікація та види екскурсій.	5		–	5
4. Етапи підготовки екскурсії.	10 (5+5)		–	10
5. Розроблення екскурсійного маршруту.	10 (5+5)		–	10
6. Розроблення змісту та структури екскурсії.	10 (5+5)		–	10
7. Методика і техніка проведення екскурсії.	5		–	5
8. Професійна діяльність та комунікаційна майстерність екскурсовода.	5		–	5
9. Організація екскурсійного обслуговування туристів.	5		–	5
10. Використання інформаційних технологій у екскурсійній діяльності.	5		–	5
Тема 11. Безпека туристів під час проведення екскурсій.	5	–	5	
Тестовий контроль	–	15	–	15
Екзамен	–	–	20	20
Разом	65	15	20	100

Шкала та критерії оцінювання форм контролю

Форми контролю	Бали	Критерії оцінювання
Участь в обговоренні питань на занятті	2	здобувач активно бере участь у дискусії під час заняття, аргументовано відповідає на поставлені запитання, демонструє ґрунтовне розуміння навчального матеріалу, здатність аналізувати зміст теми, формулювати власні висновки та наводити практичні приклади для обґрунтування своєї позиції.
	1	здобувач бере участь в обговоренні під час заняття, відповідає на окремі запитання викладача або інших учасників дискусії, демонструє загальне розуміння навчального матеріалу, однак відповіді є неповними, недостатньо аргументованими або потребують уточнення
	0	здобувач не бере участі в обговоренні під час заняття або не відповідає на

Форми контролю	Бали	Критерії оцінювання
		поставлені запитання, не демонструє розуміння навчального матеріалу чи надає відповіді, що не відповідають змісту теми.
Виконання практичних завдань	3	практичне завдання виконано повністю, самостійно та у повній відповідності до встановлених вимог. Структура роботи є чіткою та логічно вибудованою, усі обов'язкові елементи присутні та взаємопов'язані. Зміст роботи свідчить про ґрунтовне розуміння теми, коректне поєднання теоретичних положень із практичним матеріалом. Аналіз є повним, аргументованим і професійно обґрунтованим із використанням доречних прикладів. Здобувач демонструє самостійність мислення, здатність до оцінювання результатів і формулювання обґрунтованих висновків та пропозицій. Висновки є логічними та випливають зі змісту виконаної роботи. Робота виконана академічною мовою, без суттєвих помилок, оформлення відповідає встановленим вимогам. Продемонстровано високий (відмінний) рівень сформованості компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.
	2	практичне завдання загалом виконано у відповідності до встановлених вимог, однак окремі елементи роботи розкриті не повністю або потребують доопрацювання. Структура роботи загалом є логічною, проте можливі незначні порушення послідовності викладу або недостатня повнота окремих складових. Зміст роботи свідчить про розуміння основних положень теми та спробу поєднання теоретичного матеріалу з практичними прикладами. Аналіз проведено, але його аргументація є частково обмеженою або недостатньо глибокою. Висновки сформульовані, проте можуть бути неповними або недостатньо обґрунтованими. Можливі окремі мовні чи оформлювальні недоліки, що не впливають суттєво на загальний зміст роботи. Продемонстровано достатній рівень сформованості компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
	1	практичне завдання виконано частково та з істотними недоліками. Структура роботи є неповною або недостатньо логічною, окремі обов'язкові елементи відсутні чи розкриті поверхово. Зміст роботи свідчить про обмежене розуміння теми, теоретичні положення використано фрагментарно, їх зв'язок із практичним матеріалом простежується недостатньо. Аналіз має переважно описовий характер, аргументація є слабкою або недостатньо обґрунтованою. Висновки сформульовані частково або не повною мірою відповідають змісту виконаної роботи. Наявні мовні та оформлювальні недоліки. Продемонстровано низький рівень сформованості компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
	0	практичне завдання не виконано або виконано з грубими порушеннями встановлених вимог. Робота має фрагментарний характер або не відповідає змісту поставленого завдання. Структура відсутня або є нелогічною, обов'язкові елементи роботи не представлені. Зміст свідчить про відсутність розуміння теми, теоретичні положення не використано або використано некоректно. Аналіз відсутній або не відповідає поставленим завданням. Висновки не сформульовані або не пов'язані зі змістом роботи. Робота містить значні мовні та оформлювальні помилки. Продемонстровано

Форми контролю	Бали	Критерії оцінювання
		незадовільний рівень сформованості компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
Тестовий контроль (передбачає 30 питань)	0,5	вірна відповідь, знання теоретичного матеріалу є достатнім
	0	неправильна відповідь на запитання, недостатнє знання теоретичного матеріалу
Екзамен (білет містить 2 теоретичних питання і 1 практичне завдання)	<i>теоретичне питання (оцінюється окремо кожне з 2-ох теоретичних питань):</i>	
	6-5	здобувач повно та послідовно розкриває зміст екзаменаційного питання, дотримуючись логічної структури відповіді. Основні положення теми викладені коректно, ключові поняття, категорії та елементи пояснені у взаємозв'язку. Відповідь є цілісною, логічно завершеною та змістовно правильною. Наводяться доречні приклади або узагальнення, що підтверджують розуміння матеріалу. Професійна термінологія використовується правильно та доречно, можливі лише поодинокі незначні неточності, які не впливають на загальне розуміння. Відповідь демонструє високий рівень теоретичної підготовки, аналітичність та здатність працювати з навчальним матеріалом на узагальненому рівні. Продемонстровано високий рівень формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
	4-3	здобувач частково розкриває екзаменаційне питання, однак значна частина важливих аспектів залишається поза увагою. Відповідь має фрагментарну або недостатньо впорядковану структуру, з нечіткими чи нелогічними переходами між окремими положеннями. Наводяться окремі визначення або терміни без належного пояснення, деталізації та встановлення взаємозв'язків. Приклади відсутні або використовуються формально. Професійна термінологія застосовується частково правильно, з помітними помилками. Відповідь свідчить про поверхове розуміння теми та наявність теоретичних прогалин. Продемонстровано задовільний рівень формування компетентностей і часткове досягнення програмних результатів навчання.
	2-1	здобувач наводить поодинокі, фрагментарні відомості, які частково стосуються теми, але не розкривають суті екзаменаційного питання, або не надає змістовної відповіді. Відповідь не має чіткої структури, логіка викладу порушена або відсутня. Ключові положення теми не названі або подані неточно чи помилково. Здобувач демонструє відсутність розуміння змістових зв'язків між поняттями, допускає грубі теоретичні та термінологічні помилки. Продемонстровано незадовільний рівень формування компетентностей і недосягнення програмних результатів навчання.
	0	здобувач не надає відповіді на екзаменаційне питання або відмовляється відповідати. Відповідь, якщо наявна, не має змістового зв'язку з поставленим питанням. Здобувач не може сформулювати жодного положення, що стосується суті теми, демонструє повну відсутність розуміння ключових понять. Допускає грубі теоретичні помилки, які спотворюють зміст основних термінів і категорій, не здатний відтворити елементарні дефініції, ознаки, структуру або сутність явища, про яке йдеться у питанні. Відповідь є непридатною для оцінювання, що не дає

Форми контролю	Бали	Критерії оцінювання
		можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів.
		<i>практичне завдання:</i>
	8-7	здобувач повністю, чітко та логічно розкриває зміст практичного завдання, охоплюючи всі його ключові елементи. Відповідь має виразну, послідовну та структуровану логіку, запропоновані рішення є аргументованими й обґрунтованими. Матеріал подано з достатньою деталізацією, що засвідчує сформованість практичної компетентності та здатність інтегрувати теоретичні знання у практичну діяльність. Професійна термінологія використовується правильно й упевнено. Здобувач демонструє високий рівень практичного мислення та здатність приймати обґрунтовані професійні рішення. Продемонстровано високий рівень формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
	6-5	здобувач загалом повно та змістовно виконує практичне завдання, хоча окремі елементи подані без достатньої деталізації або поглибленого аналізу. Відповідь має зрозумілу логічну структуру та охоплює всі основні компоненти завдання. Ключові елементи визначені коректно, однак частина з них описана узагальнено. Наводиться аргументація вибору рішень, хоча приклади чи пояснення можуть бути недостатньо розгорнутими. Професійна термінологія використовується переважно правильно, можливі поодинокі неточності. Продемонстровано добрий рівень формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
	4-3	здобувач частково розкриває зміст практичного завдання, пропускаючи важливі компоненти або подаючи їх поверхово. Відповідь має фрагментарну структуру з нечіткими чи нелогічними переходами між окремими елементами. Названо лише частину обов'язкових складових завдання без належного пояснення та деталізації. Обґрунтування рішень є обмеженим або формальним. Професійна термінологія використовується з помітними неточностями. Відповідь свідчить про базове розуміння практичного аспекту, але не дозволяє сформулювати цілісне й обґрунтоване практичне рішення. Продемонстровано задовільний рівень формування компетентностей і часткове досягнення програмних результатів навчання.
2-1	здобувач подає окремі, розрізнені фрагменти інформації, які лише частково стосуються змісту практичного завдання та не формують цілісного рішення. Відповідь не має чіткої логічної структури або є непослідовною. Ключові елементи практичного завдання названі неповно, неточно або з істотними помилками. Обґрунтування запропонованих рішень відсутнє, причинно-наслідкові зв'язки не простежуються. Допускаються суттєві змістові неточності. Продемонстровано незадовільний рівень формування компетентностей і недосягнення програмних результатів навчання.	

Форми контролю	Бали	Критерії оцінювання
	0	здобувач не виконав практичне завдання або надав відповідь, що не має змістового зв'язку з його умовами. Не продемонстровано розуміння суті завдання та здатності окреслити базові підходи до його виконання. Відповідь містить грубі змістові помилки, не дозволяє застосувати теоретичні знання у практичній ситуації та є непридатною для оцінювання. Формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання не підтверджено.